

Parashat Va'etchanan **Particular or Universal?** **Rabbi Shai Finkelstein**

דברים פרק ו פסוק ד

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נו עמוד א

דאמר רבי שמעון בן לקיש: ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם. ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלום יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אמרי רבנן: היכי נעביד? נאמרוהו - לא אמרו משה רבינו, לא נאמרוהו - אמרו יעקב. התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי.

רשב"ם דברים פרק ו פסוק ד

ה' אלהינו ה' אחד - ה' הוא לבדו אלהינו ואין לנו אלוה אחר עמו. וכן בדברי הימים: ואנחנו ה' אלהינו ולא עזבנוהו - כלומר, עימכם עגלי זהב אבל אנו ה' הוא אלהינו ולא עזבנו אותו כבית ירבעם, שאתם משתחווים להם.

ה' אחד - לו לבדו נעבוד ולא נצרף לעבוד עמו אל אחר אפילו לקסום קסמים כמו שפירשתי למעלה.

שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: אי־אפשר בלא שלש הזכרות, מפני קטרוג של אומות העולם, שאם אמר: "שמע ישראל ה' אחד", היו אומרים כל אומה ואומה על תרפותו, על שלנו הוא אומר שהוא אחד. כשהוא אומר: "אלהינו", נודע שעל אלהי ישראל הוא מדבר, שהרי עמהם היה מדבר, ואם אמר: "ה' אלהינו אחד", היו אומרים, כן הוא אומר: שאלהי ישראל אחד מן האלהות, ויאמר כל אחד ואחד: וכן שלנו. וכן אם אמר: "אלהינו ה' אחד", היו מפרשים: "ה' אלהינו ה' אחד - מן האלהות". וכל־שכן אם אמר "אלהינו אחד", אבל השתא על כרחם הכי - קאמר: "ה' אלהינו אלהי ישראל ה' אחד", אדון שלנו אדון אחד, שאין באדונות אלא הוא, שאם רצה לומר אחד מן האדונים, ודאי הכי קאמר: האדון שלנו אחד באדונות. והבן בדברים ויתיישבו על הלב.

בכור שור דברים פרק ו פסוק ד

ועל אילו התועים שאומרים שלש־חלקים הם והם אחד, ולכך אמר שלש אזכרות וכללם כאחד, הרי תשובתו בצידו "ואהבת את ה' אלהיך", הרי שני הזכרות שאינם לא אחד ולא שלש. ואם כדבריהם, היה לומר בכל מקום או אחד או שלש, אם על מניין חלקים הוא מדבר. אלא על כרחך אינו בא דרך המניין, אלא הכי קאמר: "ואהבת את ה'", שהוא אלהיך, ולא בא לתת מניין לחלקים, כמו הפסוק הראשון [ש]לא בא על מניין חלקים, אלא על פירוש שפירש לפי משמעות המקרא.

ספורנו דברים פרק ו פסוק ד

שמע ישראל. התבונן והבן זה.

ה'. הנותן מציאות כל נברא.

אלהינו. הוא נבחר שבנבדלים אצלנו אשר ממנו נקוה להשיג חפצינו בלי אמצעי ומצד היותו עליון בכחו הבורא הנה לו לבדו ראוי להשתחות ומצד שממנו תקותנו בלי אמצעי ראוי שאליו לבדו נתפלל ונעבוד.

ה' אחד. ובהיותו נותן המציאות אחר אפיסות מוחלט התבאר שאין נמצא זולתו ממין מציאותו ושהוא נבדל במין מציאות עולם הנפסדים וממציאות עולם הגלגלים וממציאות עולם

המלאכים באופן שהוא יחיד בעולמו הרביעי. וזה נראה שנרמז בהיות אות הדל"ת של אחד גדולה ובאות העי"ן של שמע הגדולה נרמז שראוי לפקוח עין ולהגדיל העיון בזה. ולזה אמרו ז"ל (ברכות פרק היה קורא) ובלבד שיאריך בדל"ת של אחד למען יכוין לזה.

רש"י מסכת פסחים דף נו עמוד א

שמע ישראל - לאביהם היו אומרים.

רש"י דברים פרק ו פסוק ד

ה' אלהינו ה' אחד - ה' שהוא אלהינו עתה ולא אלהי האומות, הוא עתיד להיות ה' אחד, שנאמר (צפניה ג, ט) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ונאמר (זכריה יד, ט) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

שפתי חכמים דברים פרק ו פסוק ד אות ל

דאם לא כן שמע ישראל ה' אחד מיבעיא ליה אלא דהוי כאילו אמר שמע ישראל עכשיו הוא לבד ה' אלהינו אבל יבא זמן וכו' כלומר שידורו כל העובדי אלילים שהוא אחד בשמים ובארץ ובד' רוחות והוא היחוד דמפקי רבותינו זכרונם לברכה מהאי קרא כמו שאמר הכתוב והיה ביום ההוא יהיה ה' אחד:

כלי יקר דברים פרק ו פסוק ד

שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. פירש רש"י שהוא אלהינו ולא אלהי האומות לעתיד יהיה ה' אחד. ביאור הענין כדאמר רבי אחא בר חנינא כתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד (זכריה יד ט) אטו האידנא לאו אחד הוא אלא לא כעולם הזה העולם הבא כי בעולם הזה על בשורות טובות הוא אומר ברוך הטוב והמטיב ועל בשורות רעות הוא אומר ברוך דיין האמת, אבל לעולם הבא על כולם יאמרו הטוב והמטיב (פסחים נ א). לפי שבעולם הזה מצד שרואין פעולות הפכיות להרע או להיטיב על כן יצאו קצתם למינות לומר שתי רשויות הן, כי מהתחלה אחת לא יצאו שני הפכים כמבואר למעלה בפרשת בראשית (א ה) בפסוק ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. אבל לעולם הבא שכבר נשכחו כל הצרות וכולם משבחים ואומרים על בשורות טובות הטוב והמטיב ולא יראו אז ההפכיות על כן יהיה ה' אחד בפני כל ושמנו אחד, כי שינוי השמות מדין לרחמים יסבב להם טעות זה. לפיכך ה' אלהינו היינו שם של דין ורחמים שישאל לבד מיחסים אותם לאל אחד, ולעתיד יהיה ה' אחד כי לא ישתמשו כולם כי אם בשם של רחמים.

רש"ר הירש דברים פרק ו פסוק ד

האמת המלאה של היהדות, כפי שמאמר "שמע" מביאה להכרתנו, איננה מכריזה רק על עצם אחדות האל; אין היא רק אומרת שאותם שני התחומים - שההשקפה האלילית רואה בהם את תחומי הכח של שני אלים מנוגדים - לאמיתו של דבר אינם אלא שתי בחינות של הנהגת ה', האל היחיד: במידת החסד הוא מחיה אותנו להבא, ובמידת הדין הוא שופט אותנו על שעבר. לאמיתו של דבר, עצם הנהגת ה' היא אחת ואחידה, ורק קוצר השגתנו רואה בה את שתי הבחינות האלה; שכן גם בזמן שהוא לוקח בדין, הרי הוא נותן בחסד. כי לא רק "ה' אלהינו אחד" אלא: ה' אלהינו ה' אחד; גם במידת אלהים הרי הוא ה'!